

*Подлесна Г.В., кандидат психологічних наук,
доцент кафедри філософії, історії та педагогіки
Полтавської державної аграрної академії*

Технології фасилітаційної взаємодії в роботі куратора

Важливим напрямком методологічного і методичного забезпечення роботи викладачів-кураторів в контексті особистісно-орієнтованої освіти є оснащення фахівців відповідними психотехнологіями фасилітаційної (овід англ. – допомагати, полегшувати, сприяти) взаємодії. До таких технологій, перш за все відносяться технологія короткострокової позитивної психотерапії та технологія актуалізаційної суб'єкт-суб'єктної взаємодії.

Принципи діяльності фахівці виводяться з уявлень про мету і сутність того процесу, в реалізації якого він приймає участь, а також — уявлень про завдання і функціональні ролі, які він покликаний виконувати. Окреслені вище уявлення про мету і сутність гуманістичного особистісно-орієнтованого освітнього процесу у вищій школі, дозволяю вивести принципи діяльності педагога-куратора, виходячи з яких він вибудовує фасилітаційну взаємодію зі студентами. Ми вважаємо необхідним виділити наступні підстави діяльності педагога-фасилітатора (куратора) у взаємодії з членами куратора академгрупи.

Були виділені такі принципи у взаємодії куратора зі студентами:

1. Принцип спирання на внутрішні особистісні ресурси. Цей принцип відображує впевненість куратора в можливостях молодого людини самостійно і ефективно вирішувати власні проблеми, вибудовувати свою поведінку згідно з позитивними асертивними моделями самореалізації, впевненість в наявності таких ресурсів, навіть якщо вони не актуалізовані в існуючих буденних взаємостосунках і діях. даний принцип допомагає використання технік позитивної психотерапії

- coping-питання;
- проголошення достоїнств;
- медіація;
- плідні пояснення та ін.

2. Принцип суб'єктної активності. Цей принцип означає неухильне сприяння педагога розвитку здатності людини бути суб'єктом власних відносин, поведінки, діяльності і, у результаті, всього життя.

3 Принцип емоційного балансу. Відомо, що позитивні емоції стимулюють активність і, відповідно, розвиток, а негативні — гальмують. Але без негативу не можна! Негативні емоції — це маркери необхідних обмежень активності, стимулятори і «проявники» позитивних самозмін особистості. Реалізувати вказаний принцип можна через:

- позитивне відпрацювання негативних вражень;
- позитивне формулювання вимог;
- актуалізацію позитивних переживань результатів майбутніх дій;
- збільшення різноманіття критеріїв оцінювання явищ навколишнього світу;
- використання технології створення ситуації успіху під час

навчальних занять і позанавчальних зустрічей;

- трансляцію і стимуляцію толерантного відношення до власних і чужих помилок, тощо.

4. Принцип інтеграції. «...для адекватного відтворення педагогічним процесом якостей і властивостей життя у педагогічну діяльність необхідно вводити планування, здійснення і реалізацію, разом з позитивним, і розумно прорахованих доз негативного, яке розвивально протистоїть позитивному». Реалізація даного принципу здійснюється з використанням технік:

- гармонізації позитивного з негативним;
- ситуативно-ціннісної інтерпретації негативних поведінкових реакцій;
- «окультурення негативного»;
- прийняття подвійності почуттів

5. Принцип багатопозиційності. Багатопозиційність сприйняття того, що відбувається — це відсутність прагнення завжди і все зводити до однозначності, толерантність до незапланованих результатів педагогічної діяльності, пріоритет процесу над результатом.

6. Принцип футуральності. «Самоактуалізація безглузда без звернення до поточного діяльного (активного) майбутнього».

7. Принцип альтруїзму. Принцип альтруїзму у фасилітаційній взаємодії передбачає здатність і уміння педагога «ділитися» своєю педагогічною з іншими фасилітаторами (не обов'язково членами даної академгрупи). Фасилітаційна взаємодія є полісуб'єктною — до неї можуть бути залучені не тільки куратор і студенти, але і їх сім'ї, адміністрація.

8. Принцип саморепрезентації. Педагог (куратор, вчитель, викладач) постає перед молодю людиною не як педагог взагалі, а як конкретний актуальний носій вимог соціальної ситуації розвитку, тобто його вплив на молоду людину носить індивідуально-специфічний характер. Реалізація даного принципу потребує від педагога, перш за все:

- самопізнання, самоприйняття і відкритого пред'явлення власної індивідуальності;
- досягнення відчуття гармонії з самим собою, позитивної впевненості у власній цінності як співкомунікатора;
- звільнення від професійно-рольових стереотипів;
- турботи про імідж педагога (з урахуванням іміджевих критеріїв курованого контингенту).

9. Принцип розділеної відповідальності. У тих випадках, коли партнер не може усвідомлено і зважено («осмислено») вибирати, або робить вибір із обмеженої (внаслідок фрустрації, нерозвинених навичок прогнозування, групової залежності, тощо) кількості альтернатив, треба розділити з ним відповідальність за зроблений ним вибір. Інструментально даний принцип може бути Реалізований через:

- • декларацію позиції «Ми»;

- концентрацію позитивної, допомагаючої уваги на собі;
- використання техніки опосередкованого інструктажу (наприклад, прихованої інструкції) і т. д.

10. Принцип конкретності. Визначальним орієнтиром у виборі форм і способів участі куратора у фасилітаційній взаємодії є особливості (вікові, психосоматичні, функціональних станів і т. п.) конкретного контингенту учасників взаємодії.

Проблема принципів фасилітаційної взаємодії в освітньому процесі фокусує в собі і нові теоретичні підходи до освіти і нові практичні технології організації гуманістичного педагогічного процесу. Реалізація виділених принципів в практиці особистісно-орієнтованого навчання у вищій школі вимагає спеціальної психологічної підготовки викладачів, перш за все — кураторів, що, у свою чергу, обумовлює необхідність внесення відповідних змін в організацію і зміст роботи з підвищення професійної кваліфікації викладацького складу ВНЗ, а також розробки і впровадження в освітній процес ВНЗ нових форм роботи з студентами — як у навчальний, так і у позанавчальний час.

Література:

1. Авдеєва І. М., Мельникова І.М. Інноваційні комунікативні технології в роботі куратора академгрупи: Навчальний посібник. / Авдеєва І. М., Мельникова І.М. — К.:ВД «Процесіонал», 2007. — 304с.
2. Асиркіна Г.П., Мельникова І.М. Методика роботи куратора з оптимізації адаптації студентів 1-го курсу до умов навчання у вищому навчальному закладі / Асиркіна Г.П., Мельникова І.М. — Севастополь: Вид-во П.П.Кручінін, 2004, 44с.
3. Гармстон Р. Фасилітатор — кілька секретів майстерності // Крок за кроком: Вісник Всеукраїнського фонду «крок за кроком» / Гармстон Р. — 2003. - №1. — С 8-10.